

Danmarks Folkemængde den 1. Februar 1890.

Foreløbig Opgørelse af Hovedresultaterne af Folketællingen i Danmark den 1. Febr. 1890. Udgivet af det statistiske Bureau. Kbhvn., 1890. (XXXI + 80 S.)

Folketællingen den 1. Februar 1890 udviste for det egentlige Danmark en Folkemængde af c. 2.₁₇₂ Mill. Mennesker (c. 1.₀₅₉ Mill. af Mandkøn, c. 1.₁₁₃ Mill. af Kvindkøn, altsaa for 1000 Mænd 1051 Kv.), hvortil kommer c. 13,000 Mennesker paa Færøerne (c. 6200 af Mandkøn, c. 6700 af Kvindkøn, altsaa for 1000 Mænd 1081 Kvinder).

Den gennemsnitlige aarlige Tilvæxt, udtrykt procentvis, var derefter i Danmark

fra 1840—1860	1. ₁₁	pCt.
- 1860—1880	1. ₀₂	-
- 1880—1890	0. ₉₉	-

Betragter man de enkelte Dele af Landet, viser der sig ikke ubetydelige Forskelligheder i Tilvæxtprocenten: Den gennemsnitlige aarlige Tilvæxt udgjorde nemlig

	i Kbhv.	i Provinsbyerne	i Landdistrikterne
	pCt.	pCt.	pCt.
1840—60..	1. ₂₆	1. ₉₂	0. ₉₇
1860—80 .	2. ₀₉	1. ₅₇	0. ₇₇
1880—90..	2. ₉₉	2. ₂₄	0. ₃₈

Danmarks Folkemængde den 1. Februar 1890.

Foreløbig Opgørelse af Hovedresultaterne af Folketællingen i Danmark den 1. Febr. 1890. Udgivet af det statistiske Bureau. Kbhvn., 1890. (XXXI + 80 S.)

Folketællingen den 1. Februar 1890 udviste for det egentlige Danmark en Folkemængde af c. 2.₁₇₂ Mill. Mennesker (c. 1.₀₅₉ Mill. af Mandkøn, c. 1.₁₁₃ Mill. af Kvindkøn, altsaa for 1000 Mænd 1051 Kv.), hvortil kommer c. 13,000 Mennesker paa Færøerne (c. 6200 af Mandkøn, c. 6700 af Kvindkøn, altsaa for 1000 Mænd 1081 Kvinder).

Den gennemsnitlige aarlige Tilvæxt, udtrykt procentvis, var derefter i Danmark

fra 1840—1860	1. ₁₁	pCt.
- 1860—1880	1. ₀₂	-
- 1880—1890	0. ₉₉	-

Betragter man de enkelte Dele af Landet, viser der sig ikke ubetydelige Forskelligheder i Tilvæxtprocenten: Den gennemsnitlige aarlige Tilvæxt udgjorde nemlig

	i Kbhv.	i Provinsbyerne	i Landdistrikterne
	pCt.	pCt.	pCt.
1840—60..	1. ₂₆	1. ₉₂	0. ₉₇
1860—80 .	2. ₀₉	1. ₅₇	0. ₇₇
1880—90..	2. ₉₉	2. ₂₄	0. ₃₈

Særligt iøjnespringende er Nedgangen i Landkredsene Tilvæxt: Landkredsene synes efterhaanden at blive mættede med Befolkning, hvorimod Byerne til Gengæld stærkt suger den til sig.

Søndres mellem Øernes og Jyllands aarlige Tilvæxtprocent, var Forskellen saaledes:

	Provinsbyerne		Landkredsene	
	paa Øerne	i Jylland	paa Øerne	i Jylland
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
fra 1840—60	1.71	2.19	0.33	1.13
- 1860—80	1.12	2.08	0.62	0.91
- 1880—90	1.39	2.40	0.31	0.45

Den sidste Tabel udviser helt igennem ret betydeligt større Tilvæxtprocenter i Jylland end paa Øerne; — men tages København med, bliver Forholdet selvfølgelig adskilligt forandret. Den gennemsnitlige aarlige Tilvæxtprocent var nemlig:

	Øerne		Jylland
	uden Kbhvn.	med Kbhvn.	
	pCt.	pCt.	pCt.
fra 1840—60 ..	0.95	1.00	1.26
- 1860—80 ..	0.70	0.97	1.08
- 1880—90 ..	0.58	1.12	0.52

Af Danmarks Befolkning levede henholdsvis paa Landet og i de 70 Købstæder:

	paa Landet	i Byerne
i 1840....	80 pCt.	20 pCt.
- 1860....	78 -	22 -
- 1880....	74 -	26 -
- 1890....	70 -	30 -

Den samlede Bybefolkning (664,000 Personer, hvoraf 312,000 Md. og 352,000 Kv.) fordelte sig d. 1. Februar 1890 saaledes mellem de 70 Byer:

	Folketal den 1. Febr. 1890	Tilvæxt fra 1880 til 1890
	Personer	pCt.
København	312,387	33. ₀₂
Aarhus	83,308	34. ₁₄
Odense	30,277	45. ₃₃
Aalborg	19,503	37. ₈₁
Horsens	17,290	36. ₆₆
Randers	16 617	23. ₄₈
Helsingør	11,082	23. ₄₄
Fredericia	10,044	21. ₃₈
Kolding	9,657	35. ₂₂
Vejle	9,014	26. ₁₆
Svendborg	8,755	21. ₈₅
Viborg	8 352	9. ₁₅
Rønne	8,286	28. ₀₃
Roskilde	6,972	18. ₃₁
Slagelse	6,821	12. ₂₆
Nakskov	6,722	27. ₃₅
Nykøbing F. . .	6,087	33. ₄₀
Hjørring	6,055	40. ₅₅
Nyborg	6,049	11. ₉₈
Næstved	5,502	14. ₈₂
Thisted	5,421	29. ₅₇
Frederikshavn..	4,848	67. ₆₉
Korsør	4,685	18. ₄₉
Varde	4,167	19. ₁₄
Ribe	4,135	5. ₁₄
Assens	4,026	26. ₀₀
Holbæk	3,915	19. ₉₀
Holstebro	3,862	50. ₉₂
Skive	3,746	48. ₅₉
Hillærød	3,734	22. ₀₇
Faaborg	3,677	5. ₇₈
Nykøbing, M. . .	3,607	32. ₄₆
Kalundborg . . .	3,566	12. ₅₉
Rudkøbing . . .	3,485	9. ₆₂
Køge	2,285	5. ₂₂
Vordingborg . .	3,188	17. ₅₅
Middelfart . . .	3,079	31. ₃₀
Grenaa	2,931	20. ₉₇
Hobro	2,543	13. ₀₂
Maribo	2,542	5. ₇₆
Kerteminde . . .	2,472	÷0. ₆₄

	Folketal den 1. Febr. 1890	Tilvæxt fra 1880 til 1890
	Personer	pCt.
Ringsted	2,464	15. ₈₄
Lemvig	2,413	41. ₁₁
Skanderborg ...	2 353	31. ₃₁
Skagen	2,323	18. ₈₈
Neksø	2,321	16. ₁₁
Ringkøbing	2,290	12. ₅₃
Skælskør	2,272	21. ₃₀
Stege	1,969	1. ₉₇
Bogense	1,904	÷ 0. ₆₈
Sorø	1,894	29. ₃₇
Allinge, Sandvig	1,838	28. ₉₈
Rødby	1,837	2. ₂₈
Frederikssund .	1,827	21. ₃₁
Sæby	1,804	19. ₇₉
Nykøbing, Sj. .	1,703	÷ 1. ₉₆
Storehedinge ..	1,681	8. ₆₂
Stubbekøbing ..	1,546	2. ₃₉
Ærøskøbing ...	1,500	÷ 4. ₉₄
Præstø	1,500	2. ₇₄
Saxkøbing	1,499	0. ₉₄
Nibe	1,473	÷ 1. ₃₄
Nysted	1,414	÷ 1. ₆₇
Svaneke	1,318	5. ₄₄
Æbeltoft	1,284	÷ 2. ₃₆
Hasle	1,272	17. ₇₈
Aakirkeby	967	16. ₂₄
Mariager	761	2. ₁₁
Thorshavn	1,303	32. ₄₂
Samtlige »Køb- steder«	664,424	28. ₅₈

I de sex saakaldte »Handelspladser« var Folketallet og Tilvæksten:

Frederiksberg ..	46,959	77. ₁₄
Silkeborg	4,217	43. ₈₈
Marstal	3,028	10. ₃₁
Nørresundby ...	1,825	3. ₈₇
Løgstør	1,556	12. ₁₀
Frederiksværk ..	1,098	24. ₉₁
Tils. ...	58,683	62. ₉₁

Lægger man denne »Handelspladsernes« Befolkning til Købstædernes, og føjer man endvidere dertil de københavnske Appendixer Utterslevs og Sundbyernes, kommer man til det Resultat, at den danske Bybefolkning nu omfatter c. 740,000 Indb. eller udgør lidt over $\frac{1}{3}$ (34 pCt.) af hele Landets Befolkning. Og i denne Bybefolkning er saa dog ikke indbefattet saadanne Lokalteter som Esbjerg (4,111 Indb.), Herning (2,166), Odder (2,165), Dragør (1825), Hadsund (698), Hals (1,066), Løkken (1,067), Struer (2,207) med flere ikke ganske ubetydelige Omsætningssteder, Fiskerlejer osv.

Ifølge de fra Præsterne til Statistisk Bureau indsendte aarlige Indberetninger er der i Danmark i de ti Aar 1880—1889 født c. 276,000 flere Individier, end der i samme Tidsrum er afaaet ved Døden. Men Folketællingen i 1890 udviser ikke et saa stort Overskud udover Folketællingen i 1880: Overskudet er kun c. 203,000. Naar den virkelige Tilvæxt kun er c. 203,000, uagtet Fødselsoverskudet i de ti Aar var c. 276,000, ligger Forklaringen jo i den betydelige Udvandring. Tallet af Udvandrere forsynede med Kontrakt ifølge Lovene af 1. Maj 1868 og 25. Marts 1872 var i 1880—89 c. 77,000. Trækkes dette Tal fra det ovennævnte Fødselsoverskud, skulde der være en Tilvæxt paa kun c. 199,000, — men Tilvæksten var c. 203,000. Differencen, c. 4000, repræsenterer nærmest et Overskud af Indvandrede over Udvandrede, hidkomne og afrejste uden særlig Kontrol, først og fremmest naturligvis fra og til Nabolandene. — Københavns Folkemængde var i 1880 c. 235,000; det københavnske Fødselsoverskud i de ti Aar var c. 38,000, hvilket lagt til nysnævnte Folketal giver c. 273,000; — men i 1890 taltes 312,000, — altsaa har København ved Tilflytning i de ti Aar vundet c. 39,000 Individier. Paa samme Maade vandt Provinskøbstæderne c. 25,000 (Folkemængde i 1880 281,000 + Fødselsoverskudet 1880—1889 45,000 = 325,000, medens Folkemængden i 1890 i Virkeligheden var c. 350,000). Derimod tabte Land

kredsene ved Fraflytning c. 137,000 (Folkemængde i 1880 1,453,000 + Fødselsoverskud 1880—90 193,000 = 1,646,000, medens Folkemængden i Virkeligheden var 1,509,000). Altsaa var Tilflytningstilgangen for København + Provinskøbstæderne c. 64,000, medens Fraflytningsafgangen for Landdistrikterne udgjorde, som nævnt, 137,000. Differencen, 73,000, repræsenterer Danmarks Nettotab ved Udvandring, — hvilket Tal, som anført, svarer til den gennem Udvandrings-Kontrakter 1880—89 oplyste Udvandring til andre Verdensdele paa c. 77,000 ÷ den Tilgang af c. 4000 Personer, som anden og ukontrolleret Rejse mellem Ind- og Udland medførte.

Overøvrighedskredsenes Folketal 1890 var saaledes (afrundede):

Staden København ...	312,000	Vejle	Amt	112,000
Københavns Amt	153,000	Aarhus	-	157,000
Frederiksborg -	85,000	Randers	-	110,000
Holbæk -	94,000	Aalborg	-	105,000
Sorø -	89,000	Hjørring	-	111,000
Præstø -	101,000	Thisted	-	69,000
Bornholms -	39,000	Viborg	-	101,000
Maribo -	101,000	Ringkøbing	-	99 000
Svendborg -	121,000	Ribe	-	79,000
Odense -	136,000			

Ordnes Amterne efter Befolkningens Tæthed, bliver Rækkefølgen denne:

Folketal pr. □ Kilometer		Folketal pr. □ Kilometer	
Københavns Amt	126	Holbæk	Amt 56
Odense -	77	Vejle	- 48
Svendborg -	73	Randers	- 45
Bornholms -	66	Thisted	- 41
Aarhus -	63	Hjørring	- 39
Frederiksborg -	63	Aalborg	- 36
Sorø -	60	Viborg	- 33
Maribo -	60	Ribe	- 26
Præstø -	60	Ringkøbing	- 22

Altsaa omfattede Ø-Amterne (foruden Færøerne) samt Jyllands Amter en Folkemængde paa henholdsvis

Ø-Amterne	1,230 000	Individer
Jyllands Amter	942,000	—
Egenl. Danmark....	2,172,000	Individer
Færøerne.....	13,000	—
Kongeriget Danmark	2,185,000	Individer

Men Jyllands Areal er næsten to Gange større end Øernes, saa Befolkningstætheden paa Øerne er omtrent to Gange større end i Jylland, — hist noget over 70, her c. 37 Mennesker pr. Kv.-Kilometer, i hele Landet lidt over 56.

Hvad angaar Befolkningens Fordeling mellem Folketingskredse, er det jo en bekendt Sag, at Grundlovens Bestemmelse om 1 Folketingsmand for c. 16,000 Indbyggere ikke længere er fyldestgjort, men betydeligt forrykket dels ved den stærke Befolkningsvæxt i og for sig, dels ved Uensartetheden af denne Tilvæxt paa de forskellige Steder. Blev Grundlovens Forskrift nu gennemført, vilde Danmark i Stedet for 102 faa 137 Folketingsmedlemmer. Den bestaaende Ordning er 1 Folketingsmand for gennemsnitlig 21,443 Indbyggere; men Fordelingen er desuden højst ulige. Forholdet er nemlig det, at

1.	Valgkreds (Kbhvns. 5te)	havde	henimod	142,000	Indb.
1.	do. (Kbhvns. Amts 1ste)	—	—	80,000	—
1.	do. (Kbhvns. 1ste)	—	—	65,000	—
1.	do. (Aarhus Amts 2den)	—	—	43,000	—
1.	do. (Odense Amts 1ste)	—	—	36,000	—
7.	do.	havde under 30.000	men over	24,000	—
24.	do.	—	—	24,000	—
21.	do.	—	—	20,000	—
25.	do.	—	—	18,000	—
12.	do.	—	—	16,000	—
7.	do.	—	—	15,000	—
1.	do. (Kbhvns. 4de)	havde	circa	10,000	—

Sluttelig anføre vi følgende om det numeriske Forhold mellem Mandkøn og Kvindkøn:

Da der i det egenlige Kongerige den 1. Februar 1890 fandtes 1,059,000 Personer af Mandkøn og 1,113,000 af Kvindkøn, lever der altsaa her i Landet for hver 1000 af Mandkøn 1051 Kvinder, medens Forholdet i 1880 var som 1000 til 1035 og i 1860 som 1000 til 1026. Det forholdsvis Antal af Kvinder synes saaledes i Stigning, hvilket muligvis staar i Forbindelse med den voxende Udvandring til fremmede Verdensdele, idet denne Udvandring væsenligst omfatter Mænd, i de senere Aar omtrent 3 Mænd for hver 2 Kvinder og tidligere endog noget mere af Mandkøn. Det overskydende Antal af Kvinder findes fornemlig i Købstæderne, først og fremmest i de store Købstæder. Der fandtes saaledes den 1. Februar 1890 i:

København	for hver 1000 Md.	1172 Kv.
Provins-Købstæderne...	- — — -	1088 -
Landdistrikterne	- — — -	1019 -

Denne Kvindkønns Overvægt over Mandkønnet er ikke en særlig dansk Fremtoning, men gentager sig overalt i de civiliserede Stater, hvor ikke særlige, let paaviselige Forhold have fremkaldt en mindre normal Tilstand. Kvindernes Overvægt i Almindelighed hidrører ikke fra Fødselsforholdene, idet der endog fødes endel flere Dreng end Piger, i Danmark omkring 1060 Dreng for hver 1000 Piger, men fra Kvindernes længere Levealder, hvorfor ogsaa Kvindernes Overvægt fornemlig gør sig gældende i de meget høje Aldersklasser.

Forskellen mellem By og Land staar i Forbindelse med Indvandringen til Byerne, der blandt andet have betydeligt Brug for Kvinder i den yngre voxne Alder som Tjenesteyende, og som øjensynlig for Enker og enlig stillede Kvinder i de ældre Aldersklasser udøve en vis Tiltrækning, rimeligvis paa Grund af, at de her have lettere Adgang til forskellige Erhverv og tilmed kunne leve mere ubemærkede

end i de snævre Landsbykredse. Forholdet ses endnu tydeligere, naar vi tage Københavns Forstæder og Handelspladserne med ind under Byerne i Modsætning til de øvrige Landdistrikter. Vi faa da for:

København med Forstæder for hver 1000 Md.					1197 Kv.
Provinsbyerne	-	—	—	-	1087 -
Det egenlige Land.....	-	—	—	-	1011 -
Øerne {	Byerne u. Kbh.	-	—	—	1086 -
	Landet.....	-	—	—	1020 -
Jylland {	Byerne.....	-	—	—	1088 -
	Landet.....	-	—	—	1004 -

I de jyske Landkredse er der altsaa omtrent Ligevægt mellem Mandkøn og Kvindkøn; for 3 af Overøvrigheds-kredsene Vedkommende fandtes der endog paa Landet færre Kvinder end Mænd, nemlig i Aarhus, Aalborg og Viborg Amters Landkredse, henholdsvis 989, 987 og 985 Kvinder for hver 1000 Mænd.